JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
26 päivänä lokakuuta 2000 [1]

I Johdanto

1. Suomalainen hallintotuomioistuin eli Lapin lääninoikeus on esittänyt ennakkoratkaisukysymyksiä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen N:o 1408/71 [2] 28 a artiklan ja 33 artiklan 2 kohdan tulkinnasta ja erityisesti siitä, onko Suomessa asuva Ruotsin kansalainen, joka saa eläke-etuuksia tosiasiallisesti ainoastaan Ruotsista, velvollinen maksamaan Suomeen sosiaaliturvamaksuja. Suomen valtio katsoo velvollisuuden maksaa kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja johtuvan siitä, että henkilö asuu Suomen valtion alueella.

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen tämän asian kannalta olennainen eli konsolidoitu toisinto (EYVL 1992, C 325, 10.12.1992, s. 1).

II Tosiseikat

2. Pääasian valittaja Sulo David Rundgren (jäljempänä valittaja), joka on ollut Ruotsin kansalainen vuodesta 1975 alkaen, muutti Ruotsista Suomeen 29.9.1989. Valittaja sai vuosina 1991—1996 Ruotsista julkishallinnon palvelussuhteeseensa perustuvaa kansaneläkettä ja työeläkettä sekä tapaturman johdosta elinkorkoa. Vuosina 1994—1996 hänellä ei ollut muita tuloja kuin mainitut Ruotsista maksetut eläkkeet ja elinkorot.

3. Valittajan maksettavaksi oli Suomessa määrätty verotuksen yhteydessä vuodelta 1994 kansaneläkevakuutusmaksua 2 299,20 Suomen markkaa (FIM) ja sairausvakuutusmaksua 4 611,21 FIM, vuodelta 1995 kansaneläkevakuutusmaksua 1 279,01 FIM ja sairausvakuutusmaksua

4 091,15 FIM sekä vuodelta 1996 sairausvakuutusmaksua 4 465,40 FIM.

— Valittajalla ei ole edes oikeutta eläkkeeseen Suomessa Ruotsista saamiensa eläke- ja elinkorkotulojen takia.

4. Valittaja vaati verotuksen oikaisulautakunnassa vapautusta vuosilta 1991—1996 hänen maksettavikseen määrätyistä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuista. Verotuksen oikaisulautakunta hylkäsi vaatimuksen viitaten siihen, että neuvoston antaman sosiaaliturva-asetuksen N:o 1408/71 eläkkeensaajan ei tosin tarvitse suorittaa sairausvakuutusmaksua, jos hänellä ei ole oikeutta eläkkeeseen Suomessa. Viimeksi mainitun seikan voi oikaisulautakunnan mukaan osoittaa kansaneläkelaitoksen antamalla todistuksella. Valittaja esitti todistuksen, jonka mukaan hän ei ollut hakenut eikä saanut kansaneläkettä Suomesta. Valittaja ei kuitenkaan osoittanut, ettei hänellä olisi oikeutta saada eläkettä Suomesta. Tästä syystä oikaisulautakunta katsoi, ettei kyseistä asetusta sovellettaisi.

— Ruotsi on periaatteessa vastuussa valittajan kaikista etuuksista, ja Suomi voisi halutessaan periä kaikki sille tulevat asiaan liittyvät kustannukset Ruotsilta.

5. Valittaja haki muutosta oikaisulautakunnan päätökseen. Hän perusteli valitustaan muun muassa seuraavasti:

— Koska valittajalla ei ole lainkaan verotettavaa tuloa Suomesta eikä hän siis maksa tällaisista tuloista veroa Suomeen, hänelle ei voida määrätä mitään veronluonteisia maksujakaan.

— Valittaja on maksanut aikanaan Ruotsissa asuessaan kaikki vastaavat eläke- ja sairausvakuutusturvan rahoittamiseen liittyvät maksut, joiden tarkoituksena on ollut valittajan eläkeaikaisen sosiaaliturvan kattaminen. Lisäksi valittaja maksaa ilmoituksensa mukaan Ruotsin maakuntaveroon sisältyvänä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua. Näin ollen valittaja on joutunut kahdenkertaisen rasituksen kohteeksi. Ruotsissa asuva henkilö, joka saa Suomesta eläke- ja elinkorkotuloa, ei valittajan mukaan joudu Ruotsissa maksamaan vastaavia maksuja kuin Suomessa. Valittaja on siten mielestään joutunut syrjinnän kohteeksi tavalla, jota ei voida hyväksyä.

III Sovellettavat säännökset

1) *Yhteisön lainsäädäntö*

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71 (jäljempänä asetus)

6. Asetuksen 13 artiklan 2 kohdan f alakohta kuuluu seuraavasti:

"2. Jollei 14—17 artiklasta muuta johdu:

— —

f) henkilö, johon jäsenvaltion lainsäädäntöä lakataan soveltamasta ilman, että toisen jäsenvaltion lainsäädäntö tulee sovellettavaksi häneen jonkin tämän kohdan edellä olevassa alakohdassa säädetyn säännön mukaisesti taikka jonkin artikloissa 14—17 säädetyn poikkeuksen tai erityissäännöksen perusteella, kuuluu sen jäsenvaltion lainsäädännön piiriin, jonka alueella hän asuu, yksinomaan tämän lainsäädännön määräysten mukaisesti."

7. Asetuksen 28 a artiklassa säädetään seuraavaa:

"Niissä tapauksissa, joissa eläkkeensaaja, jolla on oikeus eläkkeeseen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan tai eläkkeisiin kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, asuu sellaisen jäsenvaltion alueella, jonka lainsäädännön mukaan oikeus saada luontoisetuuksia ei edellytä vakuuttamista tai työskentelyä, *eikä oikeutta eläkkeeseen ole*,[3] hänelle tai hänen perheenjäsenilleen annettujen luontoisetuuksien kustannuksista vastaa yhden sellaisen jäsenvaltion laitos, joka on toimivaltainen eläkkeiden osalta ja joka määrätään 28 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti, siihen määrään asti, johon eläkeläisellä ja hänen perheenjäsenillään olisi ollut oikeus tällaisiin etuuksiin sanotun laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaan, jos he asuisivat sen jäsenvaltion alueella, jossa tämä laitos sijaitsee."

8. Asetuksen 33 artikla kuuluu seuraavasti:

"1. Jäsenvaltion laitoksella, joka on vastuussa eläkkeen maksamisesta ja joka

3 — Tähän tekstin laatijan kursivoimaan ilmaisuun palataan jäljempänä useita kertoja.

soveltaa lainsäädäntöä, jonka mukaan eläkkeitä vähennetään sairauden ja äitiyden vuoksi perittävien maksujen osalta, on oikeus tehdä tällaiset vähennykset laskettuina kyseisen lainsäädännön mukaan tällaisesta laitoksesta maksettavasta eläkkeestä siihen määrään saakka, johon etuuksia koskevat kustannukset ovat 27, 28, 28 a, 29, 31 ja 32 artiklan mukaisesti sanotun jäsenvaltion laitoksen vastuulla.

2. Jos 28 a artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa etuuksien saavuttaminen sairauden ja äitiyden osalta edellyttää maksujen tai vastaavien suoritusten maksamista asumisen perusteella sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jonka alueella kyseinen eläkeläinen asuu, näitä maksuja ei makseta."

9. Asetuksen muut yksittäiset säännökset esitetään johdonmukaisuussyistä asianomaisissa ratkaisuehdotukseni kohdissa.

2) *Kansalliset säännökset*

10. Kansaneläkelain 1 §:n mukaan Suomessa asuva 16 vuotta täyttänyt henkilö on vakuutettu vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta kyseisen lain mukaisesti. Saman lain 4 §:n mukaan vakuutetun vakuutusmaksu määrätään hänelle edelliseltä vuodelta, verovuodelta, vahvistettujen veroäyrien yhteismäärän perusteella.

11. Sairausvakuutuslain 1 §:n mukaan Suomessa asuva henkilö on vakuutettu sairauden varalta kyseisen lain mukaisesti. Saman lain 33 §:n 2 momentin mukaan vakuutusmaksu määrätään vakuutetulle edelliseltä vuodelta, verovuodelta, vahvistettujen veroäyrien yhteismäärän perusteella.

12. Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 30.12.1993 annetun lain (1573/93) 1 §:n 2 momentin mukaan tämän lain nojalla ratkaistaan, onko henkilöä pidettävä sosiaaliturvalainsäädäntöä sovellettaessa Suomessa asuvana, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu.

13. Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan pohjoismaassa asuvaan henkilöön sovelletaan, jollei kyseisen sopimuksen muista määräyksistä muuta johdu, asuinmaan lainsäädäntöä.

IV Ennakkoratkaisupyyntö

14. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyysi lausuntoja eri viranomaistahoilta, joita pääasia koskee, eli Tornion kaupungin veroasiamieheltä, kansaneläkelaitokselta, sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä sairausetuuksia ja kansaneläkettä koskevissa asioissa toimivaltaisilta Ruotsin viranomaisilta. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan ongelmana asiassa on lähinnä se, estääkö yhteisön oikeus Suomen lainsäädännön soveltamisen, kun kyseisen lainsäädännön mukaan valittajan olisi maksettava pakolliseen vakuutukseen perustuvia kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja Ruotsista saamiensa tulojen perusteella. Se pyytää tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

V Ennakkoratkaisukysymykset

"1. Tulevatko Euroopan talousyhteisön perustamissopimus, sosiaaliturva-asetus (ETY) N:o 1408/71 tai työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella annettu asetus (ETY) N:o 1612/68 sovellettaviksi nyt puheena olevassa asiassa, vaikka Rundgren on muuttanut Ruotsista Suomeen jo 29.9.1989, eli ennen kuin Euroopan talousalueesta tehty sopimus (ETA-sopimus) tuli Suomen osalta voimaan?

2. Mikäli vastaus kohdassa 1 mainittuun kysymykseen on myöntävä, niin onko sosiaaliturva-asetuksen (ETY) N:o 1408/71 28 a artiklassa olevaa ilmausta 'eikä oikeutta eläkkeeseen ole' tulkittava niin, että sen tunnusmerkistö täyttyy jo silloin, kun

a) Rundgrenilla ei ole oikeutta kansaneläkkeeseen, tai

b) kun Rundgrenilla ei ole oikeutta ansiotyöhön perustuvaan eläkkeeseen,

vai

c) täyttyykö tunnusmerkistö vasta silloin, kun sekä a) että b) kohdat ovat Rundgrenin osalta yhtäaikaa voimassa?

Onko edellä mainitun ilmauksen tulkinnassa lisäksi lähdettävä siitä, että oikeudella eläkkeeseen tarkoitetaan tässä tapauksessa Rundgrenin periaatteellista oikeutta eläkkeeseen Suomessa, jolloin ei otettaisi huomioon hänen tosiasiallisia olosuhteitaan, kuten hänen Ruotsista saamiensa

eläke- ja elinkorkotulojen vaikutusta eläkkeen saamiseen Suomessa, vai tarkoitetaanko eläkeoikeudella konkreettisia olosuhteita, jolloin Rundgrenin Ruotsista saamien tulojen vaikutus eläkkeen saamiseen Suomessa otettaisiin ilmauksen tulkinnassa huomioon?

3. Kuuluvatko sosiaaliturva-asetuksen (ETY) N:o 1408/71 33 artiklan 2 kohdan tarkoittamien maksujen ja vastaavien suoritusten soveltamisalaan sosiaaliturvan saamiseksi sairauden ja äitiyden varalta perittävien maksujen (Suomessa sairausvakuutusmaksu) lisäksi myös vanhuuden, työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalta perittävät maksut (Suomessa kansaneläkevakuutusmaksu)? Jos vastaus mainittuun kysymykseen on kieltävä, niin onko viimeksi mainitut maksut mahdollisesti jätettävä perimättä asetuksen jonkin muun artiklan nojalla, kun otetaan erityisesti huomioon asetuksen 4 artiklan 1 kohdan b, c ja g kohdista ilmi käyvä asetuksen soveltamisala?

4. Mikä vaikutus on sosiaaliturva-asetuksen (ETY) N:o 1408/71 28 a artiklan ja 33 artiklan 2 kohdan tulkinnassa sillä seikalla, että Suomi ja Ruotsi ovat yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa sopineet sanotun asetuksen 36 artiklan 3 kohdan ja pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen (SopS 106/93) 23 artiklan mukaisesti, että ne luopuvat muun ohella kaikesta hoitoetuuksista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta?

5. Jos edellisessä kohdassa mainitun asetuksen 28 a artiklaa ja 33 artiklan 2 kohtaa sovelletaan niin, että Rundgrenilta voidaan Suomessa periä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksua, niin voiko Rundgren kuitenkin asetuksen 17 a artiklan mukaisesti takautuvasti pyytää tulla suljetuksi asuinvaltionsa Suomen lainsäädännön piiristä, vai onko pyyntö pitänyt tehdä ennen Suomen lainsäädännön mukaisten maksuvelvoitteiden määräämistä? Mitä merkitystä jälkimmäisessä tapauksessa on sillä seikalla, ettei Rundgren mahdollisesti ole ollut tietoinen asetuksen 17 a artiklan suomasta mahdollisuudesta?

6. Onko yhteisön perustamissopimuksen 39 EY artiklaa (aiempi 48 artikla) ja erityisesti työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1612/68 tulkittava siten, että Suomi ei ole oikeutettu nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa perimään Rundgrenilta oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaista kansaneläkevakuutusmaksua ja sairausvakuutusmaksua?

7. Onko sosiaaliturva-asetuksen (ETY) N:o 1408/71 3 artiklaa tai yhteisön perustamissopimuksen 12 EY artiklaa (aiempi 6 artikla) tulkittava niin, että Rundgren on nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa joutunut kielletyn syrjinnän kohteeksi?

8. Voiko Rundgren suoraan vedota yhteisön perustamissopimukseen tai

muuhun yhteisön oikeuteen sen vuoksi, että hän on mahdollisesti joutunut maksamaan samalla perusteella veronluontoisia maksuja sekä Suomeen että Ruotsiin johtuen Suomen ja Ruotsin omaksumista erilaisista toteuttamistavoista sosiaaliturvajärjestelmän rahoituksessa?"

VI Osapuolten, joita asia koskee, esittämät huomautukset

15. Suomen hallitus ja komissio ovat osallistuneet ennakkoratkaisumenettelyyn. Myös Ruotsin hallitus on toimittanut kirjallisen vastauksensa yhteisöjen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin.

1) *Suomen hallitus*

16. Suomen hallitus esittää jäsenvaltioiden lainsäädännön osalta lähinnä yleisesti, että Suomessa sosiaaliturva perustuu olennaisilta osiltaan Suomessa asumiseen. Suomessa asuva henkilö on automaattisesti lain nojalla vakuutettu, ja hän osallistuu järjestelmän rahoittamiseen suorittamalla maksuja. Nämä peritään veronluonteisina maksuina. Vakuutettujen oikeus etuuksiin ei ole sidoksissa maksujen suorittamiseen. Jokainen Suomessa asuva 16 vuotta täyttänyt henkilö on lisäksi suoraan lain nojalla vakuutettu vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta. Oikeus kansaneläkkeeseen syntyy, jos henkilö on asunut 16. ikävuotensa jälkeen vähintään kolme vuotta Suomessa. Kansaneläkkeen suuruus määritetään sen perusteella, miten kauan henkilö on asunut Suomessa. Kansaneläkkeen avulla pyritään takaamaan vähimmäistoimeentulo henkilöille, jotka saavat aiemman työssäkäyntinsä perusteella vain hyvin pientä eläkettä tai eivät saa sitä lainkaan. Kansaneläkkeen suuruutta laskettaessa vähennetään siten muut eläkkeet. Jos eläke-etuudet ylittävät tietyn enimmäismäärän, kansaneläkettä ei makseta.

17. Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus on Suomen hallituksen mukaan asetuksen N:o 1408/71 8 artiklassa tarkoitettu sopimus.[4] Sopimusta sovelletaan henkilöihin, jotka eivät kuulu asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan, kuten yhteisön ulkopuolisten valtioiden kansalaisiin tai muihin kuin työssäkäyviin henkilöihin. Kyseisen sopimuksen mukaan eläkkeensaajaan, joka on lopettanut kaiken ansiotyön, sovelletaan asuinmaan lainsäädäntöä. Pohjoismaat ovat asetuksen N:o 1408/71 36 artiklan mukaisesti sopineet sosiaaliturvasopimuksen yhteydessä, että ne luopuvat vastavuoroisesti muun ohella kaikesta luontoisetuuksista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

4 — Artikla kuuluu seuraavasti:
"1. Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio voivat tarpeen mukaan tehdä toistensa kanssa sopimuksia, jotka ovat tämän asetuksen periaatteiden ja hengen mukaisia.
2. Kukin jäsenvaltio antaa 97 artiklan 1 kohdan säännösten mukaisesti tiedoksi kaikki toisen jäsenvaltion kanssa 1 kohdan säännösten mukaisesti tehdyt sopimukset."

18. Suomen hallituksen mukaan Ruotsin oikeusjärjestyksen osalta on myös lähdettävä siitä, että oikeus etuuksien saamiseen sairaustapauksissa edellyttää sitä, että henkilö asuu Ruotsissa. Ruotsin oikeusjärjestyksessä tätä oikeutta ei ole kytketty maksujen suorittamiseen eikä ansiotyöhön tai eläkkeen saantiin. Oikeus etuuksiin lakkaa, jos henkilö lähtee pois Ruotsista. Eläkkeestä ei makseta lainkaan sosiaaliturvamaksuja.

19. Sekä asetuksen N:o 1408/71 ja erityisesti sen 13 artiklan 2 kohdan f alakohdan että pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella valittajan kaltaisessa asemassa oleva eläkkeensaaja kuuluu Suomen lainsäädännön alaisuuteen.

20. Suomen hallitus on vastannut yksittäisiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavalla tavalla:

Ensimmäinen kysymys

21. Asetus N:o 1408/71 tuli Suomessa ja Ruotsissa voimaan vuoden 1994 alussa tehdyn Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen voimaantulon myötä. Asetuksen 2 artiklassa [5] säädetään sen henkilöllisestä soveltamisalasta. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä eläkkeensaajien asema rinnastetaan työntekijöiden asemaan. Tästä syystä ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että asetusta N:o 1408/71 voitaisiin soveltaa nyt käsiteltävänä olevaan asiaan. Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 [6] avulla taas on tarkoitus säännellä siirtotyöläisten asemaa. Tällaisesta tilanteesta ei ole kyse nyt tarkasteltavassa asiassa. Tämän vuoksi asetusta N:o 1612/68 ei sovelleta nyt tähän asiaan.

Toinen kysymys

22. Toisen kysymyksensä avulla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, tarkoitetaanko 28 a artiklan ilmaisulla "eikä oikeutta eläkkeeseen ole" kaikkia eläkkeitä eli myös Suomen oikeusjärjestyksen mukaista työeläkettä ja kansaneläkettä ja onko kyse abstraktista, periaatteellisesta oikeudesta eläkkeeseen vai tosiasiallisesta eläkkeen maksamisesta eläkeoikeuden haltijalle. Suomen hallitus katsoo, että kysymykseen vastaaminen edellyttää asetuksen N:o 1408/71 5 jakson tarkastelemista. Asetuksen 28 a ja 33 artiklalla pyritään estämään tilanteet, joissa eläkkeensaaja olisi velvollinen suorittamaan maksuja, vaikka hänellä on jo oikeus saada sairaus-

5 — 2 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:
"Tätä asetusta sovelletaan työntekijöihin, jotka ovat tai ovat olleet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alaisia — — ".

6 — EYVL L 295, s. 12.

etuuksia toisessa jäsenvaltiossa. Suomen hallituksen näkemyksen mukaan tästä ei ole kyse nyt tarkasteltavassa asiassa. Säännösten tarkoituksen perusteella on katsottava, että kyse on "periaatteellisesta" oikeudesta eläkkeeseen säännöksellä tarkoitetulla tavalla. Merkitystä ei siten ole sillä, onko eläkettä tosiasiallisesti maksettava. Valittajan tilanne kuuluu siten asetuksen N:o 1408/71 27 artiklan [7] soveltamisalaan. Suomen lainsäädännön mukainen maksuvelvollisuus ei näin ollen voi Suomen hallituksen mukaan olla ristiriidassa 28 a artiklan ja 33 artiklan 2 kohdan kanssa.

Kolmas kysymys

23. Asetuksen N:o 1408/71 33 artiklan 2 kohdassa viitataan ainoastaan sairaus- ja äitiysetuuksiin sekä niihin liittyviin maksuihin. Asetuksessa ei ole lainkaan säännöksiä, jotka koskisivat kansaneläkemaksuja ja joilla rajoitettaisiin näiden maksujen perimistä. Tällaiset veronluonteiset maksut eivät Suomen hallituksen mukaan ole missään yhteydessä eläkeoikeuteen. Kansaneläkemaksuja ei tästä syystä voida pitää asetuksen N:o 1408/71 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina maksuina.

7 — Asetuksen 27 artikla kuuluu seuraavasti:
"Eläkeläinen, jolla on oikeus eläkkeisiin kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, joista yhden jäsenvaltion alueella hän asuu, ja jolla on oikeus etuuksiin viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ottaen tarvittaessa huomioon 18 artiklan säännökset ja liitteen VI määräykset, saa yhdessä perheenjäsentensä kanssa tällaiset etuudet asuinpaikan laitoksesta ja tämän laitoksen kustannuksella, niin kuin se, jonka etua asia koskee, olisi eläkeläinen, jonka eläke maksettaisiin yksinomaan viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön mukaan."

Neljäs kysymys

24. Suomen hallitus viittaa siihen, että pohjoismainen sosiaaliturvasopimus tehtiin samaan aikaan kun asetus N:o 1408/71 tuli voimaan. Sopimuksen määräykset ovat tarpeen, koska asetuksessa ei säädetä riittävällä tavalla tilanteista, joissa oikeudet luontoisetuuksiin eivät ole sidoksissa eläkkeen saamiseen. Edellä esitetystä seuraa Suomen hallituksen mukaan, että pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräykset eivät ole ristiriidassa asetuksen 28 a artiklan ja 33 artiklan 2 kohdan kanssa.

Viides kysymys

25. Vastauksessaan viidenteen kysymykseen Suomen hallitus viittaa siihen, että 17 a artiklassa [8] säädetään poikkeuksesta 13 artiklan 2 kohdan f alakohtaan. Eläkkeensaajalle annetaan tietyissä tilanteissa oikeus valita, kuuluako asuinvaltion vai työskentelyvaltion lainsäädännön piiriin. Suomen hallitus viittaa säännöksen tarkoitukseen ja syntyhistoriaan sekä toteaa, että 17 a artiklaa voidaan soveltaa ainoastaan tilanteeseen, jossa eläkkeestä vastaava jäsenvaltio vastaa myös eläkkeensaajan sairaus-, äitiys- ja perhe-etuuksista. Nyt esillä olevassa asiassa ei ole kyse tällaisesta tilanteesta. Sairausetuudet on turvattu

8 — Ks. jäljempänä 72 kohta.

yksinomaan Suomen lainsäädännön mukaan.

Kuudes, seitsemäs ja kahdeksas kysymys

26. Suomen hallitus katsoo, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin haluaa näiden kolmen kysymyksen avulla selvittää, onko maksun periminen ristiriidassa yhteisön oikeuden jonkin säännöksen tai määräyksen kanssa. Suomen hallituksen mukaan yhteisön oikeutta ei ole rikottu. Se seikka, että eri jäsenvaltiot soveltavat erilaista lainsäädäntöä, ei yksinään saa aikaan syrjintää. Tästä syystä ei ole myöskään mahdollista verrata valittajan tilannetta Ruotsissa asuvan henkilön tilanteeseen. Valittajaa kohdellaan muiden Suomessa asuvien henkilöiden tavoin, kansalaisuudesta ja tulojen alkuperästä riippumatta. Tämän vuoksi maksun periminen ei loukkaa yhteisön oikeudessa vakiintunutta syrjinnän kieltoa.

2) *Komissio*

27. Vastauksena ensimmäiseen kysymykseen komissio katsoo, että valittaja on tilanteessa, johon sovelletaan asetuksen N:o 1408/71 säännöksiä. Sen sijaan asetusta N:o 1612/68 ei sovelleta nyt tarkasteltavassa asiassa vallitsevien olosuhteiden vuoksi.

Toinen, kolmas ja kuudes kysymys

28. Komission mukaan toinen, kolmas ja kuudes kysymys liittyvät kiinteästi toisiinsa, ja se vastaakin niihin yhdessä. Kyse on itse asiassa sen selvittämisestä, onko sairausvakuutus- ja kansaeläkemaksujen periminen ristiriidassa asetuksen N:o 1408/71 kanssa. On lähdettävä siitä, että asetuksen N:o 1408/71 II osaston säännökset sisältävät suljetun lainvalintajärjestelmän, jonka avulla voidaan määrittää, minkä maan lainsäädäntöä kulloinkin sovelletaan. Näiden säännösten perusteella valittaja kuuluu 13 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaisesti Suomen lainsäädännön soveltamisalaan. On aiheellista tehdä selvä ero tämän kysymyksen ja sen selvittämisen välillä, onko valittajan maksettava Suomeen sosiaaliturvamaksuja Ruotsista saamastaan eläkkeestä. Asetuksen 28 a artiklan ja 28 artiklan 2 kohdan [9] mukaan Ruotsi nimittäin on eläkkeen myöntämisestä vastaava valtio.

29. Suomen viranomaisten mukaan Suomessa olevaan asuinpaikkaan perustuvaa

9 — Asetuksen 28 artiklan 2 kohta kuuluu seuraavasti:
"2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa luontoisetuuksien kustannuksista vastaa laitos, joka määrätään seuraavien sääntöjen mukaisesti:
a) jos eläkeläisellä on oikeus mainittuihin etuuksiin yhden ainoan jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, kustannuksista vastaa tämän valtion toimivaltainen laitos, tai
b) jos eläkeläisellä on oikeus mainittuihin etuuksiin kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, niitä koskevat kustannukset kuuluvat sen jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen vastattavaksi, jonka lainsäädännön alainen eläkeläinen on ollut pisimmän ajan; jos tämän säännön soveltaminen johtaa siihen, että useampi laitos olisi vastuussa etuuksien kustannuksista, kustannuksista vastaa se laitos, joka soveltaa sitä lainsäädäntöä, jonka alainen eläkeläinen on viimeksi ollut."

periaatteellista oikeutta kansaneläkkeeseen on pidettävä 28 a artiklassa tarkoitettuna oikeutena eläkkeeseen, eikä merkitystä ole sillä, maksetaanko eläkettä tosiasiassa vai ei. Komissio katsoo tämän käsityksen johtuvan asetuksen 28 a artiklan suomenkielisen toisinnon sanamuodosta, joka kuuluu "eikä oikeutta eläkkeeseen ole". [10] Kun tätä toisintoa verrataan asetuksen N:o 1408/71 muunkielisiin toisintoihin, vaikuttaa kuitenkin siltä, että kyse on eläkkeen tosiasiallisesta maksamisesta. Tällainen tulkinta on myös säännöksen tavoitteen mukainen. Kyseinen artikla lisättiin asetukseen jälkeenpäin, jotta vältettäisiin kohtuuttomien kustannusten aiheutuminen eläkkeensaajalle, jonka asuinvaltiona olevassa jäsenvaltiossa oikeus sairausetuuksiin on asumisperusteinen.

30. Jos siis lähdetään siitä, että valittajalla ei ole oikeutta saada eläkettä Suomessa, Ruotsin toimivaltainen laitos vastaa luontoisetuuksista aiheutuvista kustannuksista. Siltä osin kuin Ruotsin järjestelmän mukainen laitos on toimivaltainen, Suomella ei ole 33 artiklan 2 kohdan mukaisesti oikeutta periä sairausvakuutusmaksuja. Kyseisessä säännöksessä ei sen sijaan säädetä nimenomaisesti kansaneläkemaksuista. Säännöksen on kuitenkin katsottava pohjautuvan yleiseen periaatteeseen. [11] Valittaja ei myöskään saisi maksuja maksamalla mitään etuuksia. Komissio katsoo, että vaaditut maksusuoritukset ovat EY:n perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 39 ja EY 42 artikla) vastaisia.

31. Komissio ehdottaa tämän vuoksi, että esitettyihin kysymyksiin vastataan seuraavasti:

Toinen kysymys

Asetuksen N:o 1408/71 28 a artiklan ilmaisua "eikä oikeutta eläkkeeseen ole" voidaan tulkita ainoastaan siten, että oikeutta eläkkeeseen ei ole tilanteessa, jossa edunsaajalla on kyllä periaatteessa tällainen oikeus mutta tämä oikeus ei konkretisoidu siten, että eläkettä tosiasiassa maksettaisiin, syistä riippumatta.

Kolmas ja kuudes kysymys

On EY 39 ja EY 42 artiklan sekä asetuksen N:o 1408/71 33 artiklan vastaista periä toisesta jäsenvaltiosta eläkettä saavalta henkilöltä tästä eläkkeestä pelkästään asuinpaikan perusteella sosiaaliturva-

10 — (Suomenkielisen toisinnon kannalta merkityksetön alaviite.)

11 — Ks. asia C-140/88, Noij, tuomio 21.2.1991 (Kok. 1991, s. I-387).

maksuja sairauden ja äitiyden varalta sekä vanhuuden, työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalta kyseisessä valtiossa, jos tämä valtio ei myös myönnä henkilölle eläkettä.

Neljäs kysymys

Komission mukaan kahden jäsenvaltion välinen sopimus, jonka mukaan ne luopuvat vastavuoroisesti kustannusten korvaamisesta asetuksen N:o 1408/71 36 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ei vaikuta jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen ja vakuutetun väliseen suhteeseen. Se koskee yksinomaan jäsenvaltioiden keskinäisiä suhteita.

Viides kysymys

Komissio katsoo, että sosiaaliturvamaksujen periminen Ruotsista maksetusta eläkkeestä on vastoin yhteisön oikeutta. Tästä syystä merkitystä ei ole sillä, mitä edellytyksiä 17 a artiklassa tarkoitetun poikkeuspyynnön esittämiselle asetetaan. Siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee asiaa eri tavalla, komissio viittaa siihen, että on itse asiassa jäsenvaltion tuomioistuimen tehtävänä päättää, voidaanko pyyntö tehdä taannehtivasti. Joka tapauksessa olisi hyödyllistä, että jäsenvaltio loisi tätä varten erillisen hallintomenettelyn eli esimerkiksi ottaisi käyttöön tähän tarkoitukseen käytettävän lomakkeen.

Seitsemäs ja kahdeksas kysymys

Komissio ei katso, että nyt tarkasteltavaan oikeudelliseen tilanteeseen sisältyisi kiellettyä syrjintää.

VII Tapauksen tarkastelu

1) *Ensimmäinen kysymys*

32. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee ennen kaikkea asetuksen N:o 1408/71 aineellista ja henkilöllistä soveltamisalaa pääasiassa vallitsevan kaltaisessa tilanteessa, jossa olosuhteiden vuoksi ratkaisu saattaa riippua tapahtumista, jotka ovat peräisin ajalta ennen asetuksen N:o 1408/71 voimaantuloa eli ennen Suomen liittymistä Euroopan yhteisöön.

33. Itävallan, Ruotsin ja Suomen liittymisasiakirjan 2 artiklan mukaan perustamissopimus sitoo uusia jäsenvaltioita heti liittymisestä [12] eli viimeistään 1.1.1995 alkaen. Tämä pätee myös yhteisön johdettuun oikeuteen, mikäli nimenomaisissa siirtymäsäännöksissä ei toisin määrätä. Käytännössä asetus N:o 1408/71 on sitonut kyseisiä valtioita jo 1.1.1994 alkaen Euroopan talousalueeseen liittymisen vuoksi. [13]

34. Asetuksen aineellisesta soveltamisalasta säädetään sen 4 artiklassa. [14] Asetus koskee sen mukaan kaikkia sosiaaliturvasäännöksiä, joilla säännellään asetuksessa lueteltuja etuuksia. Nyt tarkasteltavassa tapauksessa on kyse sekä sairausettä vanhuusetuuksista ja lisäksi työtapaturma- ja ammattitautietuuksista. Koska asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan asetusta sovelletaan kaikkiin yleisiin ja erityisiin sosiaaliturvajärjestelmiin riippumatta siitä, ovatko ne maksuihin perustuvia vai maksuihin perustumattomia, nyt tarkasteltava asia kuuluu kiistatta asetuksen aineelliseen soveltamisalaan.

35. Asetuksen henkilöllisestä soveltamisalasta säädetään sen 2 artiklassa. [15] Sen 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan ennen kaikkea "työntekijöihin, jotka ovat tai ovat olleet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alaisia". Sama pätee 3 kohdan mukaan "virkamiehiin ja henkilöihin, joita sovellettavan lainsäädännön mukaan pidetään sellaisina". Valittaja voi siten Ruotsissa julkishallinnon palveluksessa työskennelleenä henkilönä kuulua asetuksen soveltamisalaan. Kun tarkastellaan sitä, otetaanko asetuksen voimaantuloa edeltävät tapahtumat huomioon, on syytä viitata asetuksen 94 artiklan [16] siirtymäsäännöksiin.

12 — Artikla kuuluu seuraavasti: "Alkuperäisten sopimusten määräykset sekä toimielinten ennen liittymistä antamien säädösten säännökset ja määräykset sitovat uusia jäsenvaltioita liittymisestä alkaen, ja niitä sovelletaan näissä valtioissa kyseisissä sopimuksissa ja tässä asiakirjassa määrätyin edellytyksin."

13 — EYVL L 1, s. 606.

14 — Asetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohta kuuluvat seuraavasti:
"1. Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:
a) sairaus- ja äitiysetuuksia;
b) työkyvyttömyysetuuksia, mukaan lukien ne, joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen;
c) vanhuusetuuksia;
d) jälkeenjääneiden etuuksia;
e) työtapaturma- ja ammattitautietuuksia;
f) kuolemantapauksen johdosta annettavia avustuksia;
g) työttömyysetuuksia; ja
h) perhe-etuuksia.
2. Tätä asetusta sovelletaan kaikkiin yleisiin ja erityisiin sosiaaliturvajärjestelmiin riippumatta siitä, ovatko ne maksuihin perustuvia vai maksuihin perustumattomia, sekä järjestelmiin, jotka koskevat työnantajan tai laivanvarustajan vastuuta, kun kysymys on 1 kohdassa tarkoitetuista etuuksista."

15 — Ks. edellä alaviite 5.

16 — Artiklan 2 ja 3 kohta kuuluvat seuraavasti:
"2. Kaikki vakuutuskaudet ja tapauksesta riippuen kaikki työskentely- tai asumiskaudet, jotka on täytetty jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ennen 1 päivää lokakuuta 1972 tai ennen päivää, jolloin asetusta alettiin soveltaa tämän jäsenvaltion alueella, tai osassa kyseisen valtion aluetta, otetaan huomioon määrättäessä saavutettuja oikeuksia tämän asetuksen säännösten mukaisesti.
3. Jollei 1 kohdan säännöksistä muuta johdu, oikeus saavutetaan asetuksen (ETY) N:o 1248/92 mukaan, vaikka se liittyy vakuutustapahtumaan, joka on sattunut ennen 1 päivää kesäkuuta 1992."

36. Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Kuusijärvi antamassaan tuomiossa [17] seuraavaa:

"Asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 3 kohdassa säädetään näet nimenomaisesti, että tähän asetukseen perustuva oikeus saavutetaan, vaikka se liittyy tapahtumaan, joka on sattunut ennen kuin tämä asetus on tullut voimaan asianomaisessa jäsenvaltiossa.

Lisäksi asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 2 kohdassa säädetään, että kaikki vakuutuskaudet ja tapauksesta riippuen kaikki työskentely- tai asumiskaudet, jotka on täytetty jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa, otetaan huomioon määrättäessä saavutettuja oikeuksia tämän asetuksen säännösten mukaisesti."

37. Kun valittaja muutti vuonna 1989 Suomeen, hän oli jo eläkkeensaaja. Hän ei siten enää tällöin työskennellyt. Asetuksen 2 artiklassa on kuitenkin käytetty nimenomaisesti mennyttä aikamuotoa ("ovat olleet"). Toiseksi yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella [18] asetuksessa tarkoitettu eläkkeensaaja rinnastetaan asetusta sovellettaessa työntekijään.

38. Esimerkiksi asiassa Pierik antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan a kohdassa määritellään, että "työntekijällä" tarkoitetaan henkilöä, joka on pakollisesti tai vapaaehtoisesti vakuutettu jossain säännöksen i, ii tai iii alakohdassa tarkoitetuista sosiaaliturvajärjestelmistä. Tällaisen, kyseistä asetusta varten laaditun määritelmän soveltamisala on yleinen, ja siihen kuuluvat näin ollen kaikki henkilöt, jotka on vakuutettu yhden tai useamman jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön mukaisesti riippumatta siitä, ovatko he ansiotyössä. Näin ollen vaikka yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti maksettavia eläkkeitä saavat eläkeläiset eivät olisi ansiotyössä, heihin sovelletaan asetuksen "työntekijöitä" koskevia säännöksiä, koska he kuuluvat so-

17 — Asia C-275/96, Kuusijärvi, tuomio 11.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3419, 24 ja 25 kohta).

18 — Asia 182/78, Pierik, tuomio 31.5.1979 (Kok. 1979, s. 1977; Kok. Ep. IV, s. 487), ja asia C-57/90, komissio v. Ranska, tuomio 16.1.1992 (Kok. 1992, s. I-75).

siaaliturvajärjestelmään, ellei heitä varten ole laadittu erityissäännöksiä." [19]

39. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi asiassa komissio vastaan Ranska antamassaan tuomiossa todennut, "että varhennettua vanhuuseläkettä tai lisävanhuuseläkettä saavat henkilöt ovat asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettuja työntekijöitä, ja he kuuluvat kyseisen asetuksen henkilölliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määritelty asetuksen 2 artiklassa". [20]

40. Yhteisöjen tuomioistuin on sitä paitsi asiassa Walsh [21] antamassaan tuomiossa katsonut, että asetuksen henkilöllisen soveltamisalan määrittelemisessä merkitystä ei ole sillä, onko edunsaaja edelleen velvollinen suorittamaan maksuja.

41. Ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on siten vastattava, että asetusta N:o 1408/71 sovelletaan henkilöön, joka on aluksi työskennellyt tietyssä jäsenvaltiossa ja josta on tämän jälkeen tullut siellä eläkkeensaaja ja joka on myöhemmin mutta ennen asetuksen voimaantuloa muuttanut toiseen jäsenvaltioon.

42. Siltä osin kuin riidanalaiset oikeudelliset kysymykset ratkaistaan asetuksen N:o 1408/71 mukaisesti, työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annettua neuvoston asetusta N:o 1612/68 ei sovelleta lainkaan nyt tarkasteltavaan asiaan. On huomattava, että asetusten N:o 1612/68 ja N:o 1408/71 soveltamisalat eroavat toisistaan. Jo pelkästään työntekijän käsite on näissä kahdessa asetuksessa määritelty eri tavoin. Asetuksen N:o 1612/68 mukaan kyse on ennen kaikkea ansiotyössä olevista työntekijöistä ja heidän perheenjäsenistään. Oikeudesta jäädä jäsenvaltioon työuran päätyttyä sekä tähän oikeuteen liittyvistä oikeuksista säädetään työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskenneltyään siinä valtiossa annetussa asetuksessa N:o 1251/70 [22] ja ammattitoimintansa lopettaneiden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oleskeluoikeudesta annetussa direktiivissä. [23]

43. Asetuksen N:o 1612/68 sovellettavuus on siten hyvin epätodennäköistä. Sillä voisi kuitenkin olla merkitystä asetuksessa konkretisoidun syrjintäkiellon kannalta.

19 — Ks. edellä alaviitteessä 18 mainitussa asiassa Pierik annetun tuomion 4 kohta.

20 — Ks. edellä alaviitteessä 18 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomion 11 kohta.

21 — Asia 143/79, Walsh, tuomio 22.5.1980 (Kok. 1980, s. 1639, 6 kohta).

22 — Komission asetus, annettu 29.6.1970 (EYVL L 142, s. 20).

23 — Neuvoston direktiivi 90/365/ETY, annettu 28.6.1990 (EYVL L 180, s. 28).

Lopullinen vastaus kysymykseen, sovelletaanko asetusta N:o 1612/68 nyt käsiteltävän kaltaiseen asiaan, ei kuitenkaan ole edes välttämätön, jos asia ratkaistaan nyt esitetyllä tavalla. Ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että nyt käsiteltävänä olevan kaltaiseen asiaan sovelletaan sekä EY:n perustamissopimusta että asetusta N:o 1408/71.

2) *Toinen kysymys*

44. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, miten asetuksen 28 a artiklassa olevaa ilmausta "eikä oikeutta eläkkeeseen ole" on tulkittava, voiko Suomen järjestelmän mukainen kansaneläke olla kyseisessä artiklassa tarkoitettu "eläke" vai onko tällaista eläkettä vain ansiotyöhön perustuva eläke ja voiko "oikeus eläkkeeseen" olla myös "periaatteellinen oikeus eläkkeeseen Suomessa" vai onko kyseessä oltava oikeus eläkkeeseen, joka käytännössä myös maksetaan.

45. Komission viittaus asetuksen erikielisten toisintojen sisällöllisiin eroavaisuuksiin on asiaa arvioitaessa erittäin merkityksellinen. Suomenkielisessä toisinnossa käytetään muotoa "eikä oikeutta eläkkeeseen ole", mikä tarkoittaa sananmukaisesti sitä, että "minkäänlaista oikeutta eläkkeeseen ei ole".[24] Sanamuodon perusteella Suomen viranomaisten tulkinta säännöksestä on ymmärrettävä. Muunkielisten toisintojen perusteella asia on kuitenkin ymmärrettävissä eri tavalla.

46. Ranskankielisessä toisinnossa ilmaisu on muodossa "aucune rente ou pension n'est due", ja englanninkielisessä toisinnossa käytetään muotoa "nor is any pension payable". Näissä toisinnoissa korostetaan eläkkeen tosiasiallista maksamista. Tällainen sanamuoto puhuu siten sen puolesta, että ilmaisulla "eikä oikeutta eläkkeeseen ole" tarkoitetaan oikeutta tosiasiallisesti maksettavaan eläkkeeseen. Tätä abstraktimpi oikeus kansaneläkkeeseen, joka kuuluu jokaiselle, joka on asunut jäsenvaltion alueella vähintään kolme vuotta ja asuu siellä edelleen, mutta joka ei konkretisoidu henkilön muiden tulojen ja erityisesti ansiotyöhön perustuvien eläke-etuuksien vuoksi, ei siten olisi artiklassa tarkoitettu "oikeus eläkkeeseen".

47. Kuten komissio perustellusti toteaa, tätä käsitystä tukevat myös käsitteiden

24 — Huomautusten ranskankieliset kääntäjät ranskansivat ilmaisun seuraavilla tavoilla: "il n'existe pas de droit à pension" tai "il n'y a pas de droit à une pension ou une rente".

"lainsäädäntö", "etuudet" ja "eläkkeet" legaalimääritelmät asetuksen 1 artiklan j ja t alakohdassa. Asetuksen 1 artiklan t alakohdassa korostetaan summien tosiasiallista maksamista.[25]

48. Asetuksen 28 a artikla on III osaston ("Eri etuusryhmiä koskevia erityissäännöksiä") 1 luvussa ("Sairaus ja äitiys"). Asetuksen 28 artiklassa säädetään lähinnä etuuksien suorittamisvelvollisuuden jakamisesta sekä etuuksista aiheutuvista kustannuksista vastaamisesta sellaisen eläkkeensaajan ja tämän sellaisten perheenjäsenten sairaustapauksissa, joilla on oikeus saada (yhden tai useamman) muun jäsenvaltion kuin asuinmaan lainsäädännön mukaan (yhtä tai useampaa) eläkettä. Asetuksen 28 a artiklaan on tältä osin jälkikäteen otettu erityissäännös niitä tapauksia varten, joissa oikeus luontoisetuuksiin syntyy asuinmaan lainsäädännön mukaan vakuutus- ja työskentelykausista riippumatta. Jotta tämän jäsenvaltion toimivaltaista laitosta ei kuormitettaisi kohtuuttomasti, säädettiin, että kustannuksista vastaa eläkkeestä vastaavan jäsenvaltion laitos. Niin asiayhteys kuin säännöksen tavoitekin puhuvat sen puolesta, että kyse on tosiasiallisesta oikeudesta saada eläkettä.

49. Jos kyse on tosiasiallisesta oikeudesta saada eläkettä, merkitystä ei ole myöskään sillä, koskeeko oikeus pelkästään ansiotyöhön perustuvaa eläkettä vai myös oikeutta kansaneläkkeeseen, sillä asetusta sovelletaan sen 4 artiklan perusteella "yleisiin ja erityisiin sosiaaliturvajärjestelmiin riippumatta siitä, ovatko ne maksuihin perustuvia vai maksuihin perustumattomia". Asetuksen III osaston 3 luvussa, jossa säädetään vanhuusetuuksista, käytetään sitä paitsi ilmaisua "vähimmäisetuus".[26] Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella voidaan päätellä, että kyse on tällöin etuuksista, joista säädetään joidenkin jäsenvaltioiden lainsäädännössä.[27] Etuuksiin sovellettavista edellytyksistä ja etuuksien sisällöstä säädetään kunkin yksittäisen jäsenvaltion lainsäädännössä. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan asetuksen 50 artiklassa[28] tarkoitetuille "vähimmäisetuuksille" on ominaista, että ne "takaavat eläkkeensaajille eri tavoin vähimmäistoimeentulon, joka ylittää määrän, joka heille normaalisti myönnettäisiin kertyneiden vakuutuskausien ja suoritettujen maksujen perusteella. Näillä säännöksillä on

25 — Asetuksen 1 artiklan t alakohta kuuluu seuraavasti: "'etuuksilla' ja 'eläkkeellä' tarkoitetaan kaikkia etuuksia ja eläkkeitä, mukaan lukien kaikki niiden osat, jotka maksetaan julkisista varoista, arvon säilyttäviä korotuksia ja lisäavustuksia, joihin sovelletaan III osaston säännöksiä, kuten myös kertasuoritteisia etuuksia, jotka maksetaan eläkkeiden yhteydessä, ja maksujen palauttamisen muodossa annettavia rahasuorituksia".

26 — Ks. asetuksen 50 artikla.

27 — Ks. asia 22/81, Browning, tuomio 17.12.1981 (Kok. 1981, s. 3357, 11 kohta).

28 — Artiklassa säädetään seuraavaa: "Sellaiselle etuuksien saajalle, johon tätä lukua sovelletaan, ei voida siinä valtiossa, jonka alueella hän asuu ja jonka — — etuutta hänelle maksetaan, myöntää etuutta, joka on pienempi kuin sanotun lainsäädännön mukainen vähimmäisetuus — — ".

tarkoitus taata eläkkeensaajille yleisesti vähimmäistoimeentulo". [29] On siten ilmeistä, että myös kansaneläkkeen kaltaista vanhuuseläkettä on pidettävä III osaston 1 luvussa tarkoitettuna eläkkeenä.

50. On lisäksi aiheellista tarkastella mahdollisia syitä sille, miksi eläkettä ei makseta asuinvaltiossa, sekä pohdittava, voivatko nämä syyt vaikuttaa asian ratkaisemiseen. Sille, että lainsäädännössä annettu abstrakti oikeus eläkkeeseen ei konkretisoidu, voi olla sekä muodollisia että aineellisia syitä. Muodolliselta kannalta oikeus voi puuttua jo siitä syystä, että asiaa koskevaa hakemusta ei ole jätetty. Esimerkiksi Suomen hallitus on viitannut siihen, että valittaja ei ole jättänyt lainkaan hakemusta eikä hän siten voinut osoittaa, ettei hänellä ollut oikeutta eläkkeeseen. Aineelliselta kannalta oikeus eläkkeeseen voi jäädä konkretisoitumatta myös esimerkiksi siitä syystä, että muut tulot otetaan huomioon mahdollisesti maksettavan eläkkeen suuruutta laskettaessa, kuten nyt tarkasteltavassa asiassa tapahtui.

51. Kuten viranomaiset ovat vahvistaneet, [30] pääasian valittajalla ei ole oikeutta kansaneläkkeeseen muiden tulojensa vuoksi, eli asiassa on päädytty aineellisin perustein siihen, ettei eläkettä makseta. Koska hakemus siis olisi joka tapauksessa hylätty, hakemuksen tekemiseen liittyvillä muodollisilla perusteilla ei ole oikeastaan lainkaan merkitystä.

52. Jos muodollisille perusteille annetaan tätä tärkeämpi merkitys, on aiheellista mainita vielä seuraava näkökohta:

Perhe-etuuksia koskevassa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on ollut vastaavalla tavalla kyse siitä, mitä seurauksia hakemuksen jättämisen laiminlyönnistä on ollut [31] esimerkiksi tilanteessa, jossa jäsenvaltion myöntämiä etuuksia on evätty sen vuoksi, että edunsaajalla on rinnakkainen oikeus saada lapsiavustuksia toisesta jäsenvaltiosta. Yhteisöjen tuomioistuin on tässä yhteydessä todennut, että ratkaisevaa on etuuksien tosiasiallinen maksaminen [32] riippumatta siitä, että etuuksia ei mahdollisesti makseta sen vuoksi, että niitä koskevaa hakemusta ei ole jätetty. [33]

53. Toiseen kysymykseen on siten vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 28 a ar-

29 — Ks. edellä alaviitteessä 27 mainittu asia 22/81, tuomion 11 kohta.

30 — Tämä on todettu ennakkoratkaisupyynnön sivulla 2.

31 — Ks. asia 191/83, Salzano, tuomio 13.11.1984 (Kok. 1984, s. 3741); asia 153/84, Ferraioli, tuomio 23.4.1986 (Kok. 1986, s. 1401); asia 24/88, Georges, tuomio 27.6.1989 (Kok. 1989, s. 1905) ja asia C-117/89, Kracht, tuomio 4.7.1990 (Kok. 1990, s. I-2781).

32 — Ks. esim. edellä alaviitteessä 31 mainittu asia 191/83, tuomion 11 kohta.

33 — Yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut kantansa edellä alaviitteessä 31 mainitussa asiassa C-117/89 antamassaan tuomiossa.

tiklan ilmaisua "eikä oikeutta eläkkeeseen ole" on tulkittava siten, että tällä tarkoitetaan sitä tilannetta, ettei kansaneläkettä eikä ansiotyöhön perustuvaa eläkettä makseta. Tilanteen arvioinnissa otetaan huomioon konkreettiset olosuhteet eli oikeus tosiasiallisesti maksettavaan eläkkeeseen.

3) *Kolmas, kuudes ja kahdeksas kysymys*

54. Kolmatta kysymystä on tarkasteltava sitä taustaa vasten, että kyse on asetuksen 28 a artiklassa tarkoitetusta tapauksesta. Oikeudellisesti tästä seuraa, että luontoisetuuksien kustannuksista vastaa eläkkeistä vastaavista jäsenvaltioista yhden jäsenvaltion laitos (edellyttäen, että oikeus luontoisetuuksiin on 28 a artiklassa tarkoitetulla tavalla olemassa, kun henkilö asuu jäsenvaltion alueella). Nyt tarkasteltavassa tapauksessa kustannuksista vastaisi Ruotsin toimivaltainen viranomainen. Tämän tapauksen osalta asetuksen 33 artiklan 1 kohdassa säädetään, että laitoksella on oikeus pidättää eläkkeestä sairaus- ja äitiysetuuksien kattamiseksi tarvittavat määrät.

55. Valittajan yhteisöjen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamasta vastauksesta voidaan päätellä, että Ruotsin toimivaltainen laitos on joka tapauksessa korvannut vuosina 1996—1999 syntyneet sairauskulut. Valittajan vastauksesta voidaan sitä paitsi päätellä, että tarkasteluajanjakson osalta (1994—1996) vuosina 1994 ja 1995 syntyneitä kuluja ei ole lainkaan korvattu, koska vuosittainen omavastuuosuus ei ollut ylittynyt. Tämä käy ilmi kansaneläkelaitoksen Tornion toimiston kirjeestä, joka on valittajan vastauksen liitteenä 2.

56. Ruotsin hallituksen vastaukset yhteisöjen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin ovat monella tavoin olennaisia asetuksen 33 artiklan kannalta. Ruotsin hallitus selvittää ensinnäkin, että Ruotsin toimivaltainen laitos on vastannut ja vastaa edelleen valittajalle ammattitaudista aiheutuvista kuluista. Ruotsin hallitus ei katso, että sen korvausvelvollisuus olisi tätä laajempi, mikä perustunee siihen, että Ruotsi ja Suomi ovat vastavuoroisesti luopuneet luontoissuoritusten korvaamisesta asetuksen 36 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.[34] Tähän asiaan on aiheellista palata neljättä kysymystä tarkasteltaessa. Toiseksi Ruotsin hallitus ilmoittaa nimenomaisesti, että Ruotsissa valittajan tuloista ei perittäisi minkäänlaisia sosiaaliturvamaksuja. Valittajalta ei myöskään peritä kunnallisveroa. Tosin valittajalta

34 — Ks. jäljempänä 69 kohta.

peritään hänen Ruotsista peräisin olevasta verotettavasta tulostaan 25 prosentin lähdevero. Tässä yhteydessä on kyse ulkomailla asuvien luonnollisten henkilöiden verotuksesta. Kyseistä veroa peritään Ruotsin kunnallisverolain ja tuloverolain mukaan perittävien verojen sijasta.

57. Tässä yhteydessä ei voida lopullisesti päätellä, ovatko kyseiset verot asetuksen 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja maksuja siitä syystä, että ne tulevat muiden maksujen sijaan.[35] Ei nimittäin ole riittävästi tietoa verojen ja maksujen keskinäisestä suhteesta Ruotsin sosiaaliturvajärjestelmässä.

58. Jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitosten sisäinen järjestelmä ja sen rahoittaminen eivät kuitenkaan saa rajoittaa asetuksen N:o 1408/71 mukaista abstraktia velvollisuutta. Asiaa lähemmin tarkasteltaessa on siten lähdettävä siitä, että pääasia kuuluu 33 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

59. Asetuksen 33 artiklan 2 kohdassa säädetään myös toisesta 28 a artiklasta johtuvasta oikeusvaikutuksesta: jos tällaisissa tapauksissa etuuksien saavuttaminen sairauden ja äitiyden osalta jäsenvaltiossa edellyttää (ko. kohdassa käytetyn sanamuodon mukaisesti[36]) eläkeläiseltä maksuja tai vastaavia suorituksia, velvollisuutta näiden maksujen maksamiseen ei ole.

60. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin lähtee mitä ilmeisimmin siitä, että mikäli asia kuuluu asetuksen 28 a artiklan soveltamisalaan, 33 artiklan 2 kohdan mukaisesti sairausvakuutusmaksuja ei saa periä Suomessa, mikä on sinänsä ongelmatonta. Tämä ilmenee suoraan asetuksen 33 artiklan 2 kohdan sanamuodosta. Samaa tarkastelutapaa tukee yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan asetuksen 33 artiklassa kielletään jäsenvaltion laitokselta maksujen periminen sellaisten sairaus- ja äitiysetuuksien kustannusten kattamiseksi, joista toisen jäsenvaltion laitos vastaa.[37] Vuosien 1994 ja 1995 osalta perittyjä kansaneläkemaksuja koskeva kysymys jää kuitenkin edelleen avoimeksi. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin haluaa tämän vuoksi selvittää, kuuluvatko kansaneläkemaksut 33 artiklan 2 kohdan mukaisen maksun käsitteen soveltamis-

35 — Varsinkin Ruotsin hallituksen vastauksista on pääteltävä, että osa sosiaalimaksuista vuosina 1993—1997 perittiin yleisinä maksuina samalla tavoin kuin tulovero.

36 — Sanamuoto käy ilmi alaviitteestä 8.

37 — Ks. edellä alaviitteessä 11 mainittu asia Noij, tuomion 11 kohta.

alaan. Jos näin ei ole, on pohdittava sitä, onko näiden maksujen periminen jonkin muun, joko primaarioikeuteen tai johdettuun oikeuteen kuuluvan yhteisön oikeussäännön vastaista. Kuudetta ja kahdeksatta kysymystä on siten aiheellista tarkastella tässä yhteydessä.

61. Asetuksen 33 artiklan 2 kohdan tavoite, joka on yhteydessä koko asetuksen yleiseen tavoitteeseen eli siirtotyöläisten mahdollisimman täydellisesti toteutettuun vapaaseen liikkuvuuteen, puhuu sen puolesta, että tähän kohtaan sisältyviä käsitteitä "maksut ja vastaavat suoritukset" tulkitaan laajasti eli niin, että tässä ei tarkoiteta ainoastaan sairausvakuutusmaksuja. [38]

Yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Noij antamassaan tuomiossa seuraavaa:

"Olisi tämän tavoitteen vastaista evätä työntekijältä muussa kuin yleisen edun turvaamista koskevassa tilanteessa osa eläkkeestä, jonka tämä saa tietyn jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, pelkästään siitä syystä, että henkilö on muuttanut asumaan toiseen jäsenvaltioon." [39]

62. Yhteisöjen tuomioistuin on tullut edellä mainitun perusteella seuraavaan johtopäätökseen:

"Sairaus- tai äitiysetuuksia koskevat 33 artiklan edellä mainitut säännökset pohjautuvat siten *yleiseen periaatteeseen*, jonka mukaan tietyssä jäsenvaltiossa asuvalta eläkkeensaajalta ei voida vaatia pakollisia vakuutusmaksuja toisen jäsenvaltion laitoksen tarjoamien palvelujen kustannusten kattamiseksi." [40]

63. Tämän laajan tulkinnan mukaan riidanalaiset kansaneläkemaksut vuosilta 1994 ja 1995 kuuluvat kiistatta käsitteen "maksut ja vastaavat suoritukset" soveltamisalaan. Tällaisten vanhuutta, työkyvyttömyyttä ja työttömyyttä koskevien järjestelmien rahoittamiseksi perittävien maksujen osalta asetukseen N:o 1408/71 ei sisälly mitään erityissäännöksiä sellaisen tilanteen varalta, jota tarkoitetaan 28 a ja 33 artiklassa, mistä syystä vaikuttaa siltä, että 33 artiklan 2 kohtaa on tulkittava laajasti. Tätä näkökantaa tukee myös se seikka, että maksusuoritukset eivät oikeuta etuuksien

38 — Ks. samansuuntaisesti edellä alaviitteessä 11 mainittu asia Noij, tuomion 13 kohta.

39 — Ks. edellä alaviitteessä 10 mainittu asia Noij, tuomion 13 kohta.

40 — Ks. edellä alaviitteessä 10 mainittu asia Noij, tuomion 14 kohta; kursivointi tässä.

saamiseen, mistä nyt tarkasteltavassa asiassakin on kyse.

64. Yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmassa oikeuskäytännössään tuonut esille riippuvuussuhteen maksujen suorittamisen ja etuuksia koskevan oikeuden välillä. Se on todennut asiassa Terhoeve antamassaan tuomiossa,[41] että perustamissopimuksen 48 artiklan (josta on tullut EY 39 artikla) vastaista on, että "jäsenvaltio perii suuremman määrän sosiaalivakuutusmaksuja työntekijältä, joka muuttaa vuoden aikana valtiosta toiseen, kuin sellaiselta työntekijältä, joka muuten samanlaisten olosuhteiden vallitessa asuu koko vuoden samassa jäsenvaltiossa, *ilman että ensin mainittu työntekijä saisi kuitenkaan enempää sosiaalietuuksia*".[42] Kahdessa Ranskaa vastaan aloitetussa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa oikeudenkäynnissä[43] komissio vastusti "sosiaaliturvavelan kattamiseksi tarkoitettujen maksujen"[44] ja "yleisten sosiaaliturvamaksujen"[45] perimistä siltä osin kuin maksuja perittiin ansiotulojen ja niihin rinnastettavien tulojen osalta Ranskassa asuvilta ja Ranskassa verovelvollisilta työntekijöiltä ja itsenäisiltä ammatinharjoittajilta, jotka saivat nämä tulonsa toisessa jäsenvaltiossa työskentelyn perusteella ja jotka siksi kuuluivat asetuksen N:o 1408/71 nojalla työskentelyvaltion sosiaaliturvajärjestelmän piiriin. Komissio katsoi, että maksujen perimisen vuoksi henkilöt joutuivat suorittamaan kaksinkertaisia sosiaaliturvamaksuja, mikä oli paitsi asetuksen myös perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan vastaista.[46] Yhteisöjen tuomioistuin totesi näissä tapauksissa, että sekä asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa että perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklaa oli rikottu.

65. Jos näitä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä esitettyjä periaatteita sovelletaan nyt tarkasteltavaan asiaan, voidaan lähteä siitä, että 33 artiklan 2 kohdan vastainen maksujen periminen kansaneläkettä varten on samalla myös perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan vastaista. Sekä asetuksen N:o 1408/71 säännökset että kyseiset perustamissopimuksen määräykset ovat suoraan sovellettavia oikeussääntöjä, joten yksityishenkilöt voivat vedota niihin suoraan.

66. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei katsoisikaan, että kansaneläkemaksut ovat asetuksen 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja maksuja tai vastaavia suorituksia, yksityishenkilöillä olisi joka tapauksessa mahdollisuus vedota suoraan perustamissopimuksen määräyksiin. Se seikka, että Suomen hallitus on luonnehtinut kansaneläkemaksuja veronluonteisiksi maksuiksi, ei ole ristiriidassa nyt esitetyn näkökannan kanssa. On nimittäin kiistatonta, että maksut eivät ole yleisiä veroja

41 — Asia C-18/95, tuomio 26.1.1999 (Kok. 1999, s. I-345).

42 — Ks. edellä alaviitteessä 41 mainittu asia Terhoeve, tuomion 42 kohta; kursivointi tässä.

43 — Ks. asiat C-34/98 ja C-169/98, komissio v. Ranska, tuomiot 15.2.2000 (Kok. 2000, s. I-995 ja I-1049).

44 — Contribution pour le remboursement de la dette sociale.

45 — Contribution sociale généralisée.

46 — Ks. edellä alaviitteessä 43 mainittu asia C-34/98, tuomion 19 ja 20 kohta, sekä samoin edellä alaviitteessä 43 mainittu asia C-169/98, tuomion 18 ja 19 kohta.

vaan niillä on erityinen tavoite eli vanhuutta, työkyvyttömyyttä ja työttömyyttä koskevien etuuksien rahoittaminen. Myös tässä yhteydessä on aiheellista viitata asioissa C-34/98 [47] ja C-169/98 [48] annettuihin tuomioihin.

67. Kolmanteen, kuudenteen ja kahdeksanteen kysymykseen on siten vastattava seuraavasti: Vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta perittävät maksut (kansaneläkevakuutusmaksut) voivat nyt käsiteltävässä asiassa vallitsevissa olosuhteissa kuulua asetuksen N:o 1408/71 33 artiklan 2 kohtaan sisältyvän käsitteen "maksut ja vastaavat suoritukset" soveltamisalaan. Näitä maksuja on kuitenkin joka tapauksessa arvioitava perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan valossa, ja maksujen periminen on näiden artiklojen vastaista, jos maksujen suorittaminen ei oikeuta minkään etuuden saamiseen.

4) *Neljäs kysymys*

68. Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, vaikuttaako asetuksen kyseisten säännösten tulkintaan se seikka, että jäsenvaltiot luopuvat vastavuoroisesti hoitokustannusten korvaamisesta.

69. Asetuksen 36 artiklassa säädetään korvausten jakautumisesta laitosten kesken, ja sen 3 kohta kuuluu seuraavasti:

"Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio tai näiden valtioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat sopia muista tavoista kustannusten korvaamiseksi tai voivat luopua kaikesta korvaamisesta niiden toimivaltaan kuuluvien laitosten välillä."

70. Molemmat jäsenvaltiot eli Suomi ja Ruotsi ovat käyttäneet tätä oikeuttaan hyväkseen tehdessään pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen ja siten luopuneet vastavuoroisesti luontoisetuuksista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Kuten jo edellä kolmatta kysymystä tarkasteltaessa todettiin, se seikka, että jäsenvaltiot käyttävät asetuksen N:o 1408/71 säännösten täytäntöönpanoa varten niille annettua toimintamahdollisuutta, ei vaikuta kustannusten alkuperäiseen jakautumiseen eikä etenkään yksittäisten vakuutettujen ja toimivaltaisten laitosten välisiin suhteisiin, mikä on asetuksen tarkoituksen ja säännösten mukaista. Neljänteen kysymykseen on siten vastattava seuraavasti:

Asetuksen 28 a artiklan ja 33 artiklan 2 kohdan tulkintaan ei vaikuta se seikka, että Suomi ja Ruotsi ovat käyttäneet ase-

47 — Ks. alaviite 43.
48 — Idem.

tuksen 36 artiklan 3 kohdan mukaista mahdollisuuttaan ja luopuneet vastavuoroisesti hoitokustannusten korvaamisesta.

5) *Viides kysymys*

71. Viidennen kysymyksensä avulla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko tilanteessa, jossa asetuksen N:o 1408/71 säännösten perusteella maksuvelvollisuus on olemassa, mahdollista pyytää tulla suljetuksi asuinvaltion lainsäädännön piiristä, ja jos on, niin millä edellytyksillä. Tässä esitetyn ratkaisun mukaan valittajan tilanteen kaltaisessa tilanteessa 28 a artiklan ja 33 artiklan 2 kohtaa ei voida tulkita siten, että tällä olisi velvollisuus suorittaa Suomen sosiaalivakuutusjärjestelmään kuuluvia maksuja. Ei siten ole aiheellista vastata tyhjentävästi viidenteen kysymykseen. Esitettyyn kysymykseen liittyvä pohdinta on siten pelkästään hypoteettista.

Lähtökohtana on 17 a artikla, joka kuuluu seuraavasti:

"Jäsenvaltion lainsäädännön mukaan eläkettä tai eläkkeitä kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan saava henkilö, joka asuu toisen jäsenvaltion alueella, voi pyynnöstään tulla suljetuksi viimeksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön piiristä edellyttäen, että hän ei kuulu tämän lainsäädännön piiriin ammatin harjoittamisen vuoksi."

Tämä artikla lisättiin asetukseen N:o 1408/71 neuvoston asetuksella N:o 2195/91.[49] Sen johdanto-osan neljäs perustelukappale kuuluu seuraavasti:

"On lisättävä uusi säännös asetukseen (ETY) N:o 1408/71 niiden eläkeläisten sulkemiseksi pois asuinvaltion lainsäädännön piiristä, joilla on jo oikeus sairaus-, äitiys- ja perhe-etuuksiin toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan."

72. Asetuksen N:o 1408/71 17 a artiklassa käytetään siis ilmaisua "pyyntö" asiaa tarkentamatta. Pyynnön edellyttämisestä voidaan päätellä, että kyseessä olevan eläkkeensaajan on tehtävä asiassa aloite. Hän voi tosin tehdä näin ainoastaan siinä tapauksessa, että hän tietää poissulkemista koskevasta mahdollisuudesta. Toimivaltai-

49 — Neuvoston asetus (ETY) N:o 2195/91, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1991, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta (EYVL L 206, s. 2).

sen laitoksen tai toimivaltaisten laitosten on siten tiedotettava kyseiselle henkilölle mahdollisuudesta käyttää oikeuttaan, jonka hän saattaa muussa tapauksessa menettää.

73. Tällaisen hakemuksen osalta on viitattava siihen, että asianmukaisten hallintomenettelyjen luominen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, jota käyttäessään niiden on tietysti noudatettava yhteisön oikeussääntöjä. Asetuksen 17 a artiklan mukaisesti tehdyn hakemuksen takautuva vaikutus vaikuttaa siten täysin mahdolliselta, jos ja siltä osin kuin henkilöille, joita asia koskee, ei ole aikaisemmin tiedotettu mahdollisuudesta esittää tällainen pyyntö.

6) *Seitsemäs kysymys*

74. Seitsemännellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko valittajaa syrjitty yhteisön oikeuden vastaisesti ja voiko valittaja tämän vuoksi vedota asetuksen N:o 1408/71 3 artiklaan ja EY:n perustamissopimuksen 6 artiklaan (josta on tullut EY 12 artikla) sisältyvään syrjintäkieltoon.

75. Tältä osin on todettava, että nyt tarkasteltavassa asiassa ei ole kyse tyypillisestä yhteisön oikeuden vastaisesta syrjintätapauksesta. Valittajaa ei kohdella Suomessa huonommin kuin Suomen kansalaisia. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pitää ilmeisesti vertailukohtana Ruotsiin muuttaneen suomalaisen tilannetta, johon nähden valittaja kokee tulleensa kohdelluksi epätasa-arvoisella tavalla. Tämä tilanne ei kuitenkaan ole yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen valossa rinnastettavissa Suomeen muuttaneen ruotsalaisen tilanteeseen.

76. Nyt tarkasteltavassa asiassa voi kuitenkin olla kyse yhdenvertaista kohtelua koskevasta ongelmasta, vaikka yleinen syrjintäkielto ei tulisikaan suoraan sovellettavaksi tapaukseen. Komissio katsoi edellä mainittujen, Ranskaa vastaan vireille saatettujen jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiä koskevien oikeudenkäyntien [50] yhteydessä, että Ranskassa asuvia henkilöitä, jotka kuuluivat toisen jäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen tässä toisessa jäsenvaltiossa työskentelemisen perusteella, kohdeltiin "epätasa-arvoisesti". Tällaista epätasa-arvoista kohtelua on kuitenkin arvioitava perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklaan sisältyvien rajoituskieltojen valossa, ja tätä asiaa on jo tarkasteltu edellä. [51]

50 — Edellä alaviitteessä 43 mainitut tuomiot asioissa C-34/98 ja C-169/98.

51 — Ks. edellä 64 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

VIII Ratkaisuehdotus

77. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

1. Nyt käsiteltävän kaltainen asia kuuluu sekä EY:n perustamissopimuksen että asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalaan.

2. Asetuksen N:o 1408/71 28 a artiklan ilmaisua "eikä oikeutta eläkkeeseen ole" on tulkittava siten, että tällä tarkoitetaan sitä tilannetta, ettei kansaneläkettä eikä ansiotyöhön perustuvaa eläkettä makseta. Tilanteen arvioinnissa otetaan huomioon konkreettiset olosuhteet eli oikeus tosiasiallisesti maksettavaan eläkkeeseen.

3. Vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta perittävät maksut (kansaneläkevakuutusmaksut) voivat nyt käsiteltävässä asiassa vallitsevissa olosuhteissa kuulua asetuksen N:o 1408/71 33 artiklan 2 kohtaan sisältyvän käsitteen "maksut ja vastaavat suoritukset" soveltamisalaan. Näitä maksuja on kuitenkin joka tapauksessa arvioitava perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan valossa, ja maksujen periminen on näiden artiklojen vastaista, jos maksujen suorittaminen ei oikeuta minkään etuuden saamiseen.